

בבית משפט המחוזי מרכז

ת"צ 14856-05-18

בפני כבוד השופטת רבינוביץ-ברון

מועד החתימה על המסמך: 1.12.2021

המועד האחרון להגשה: 1.12.2021

המבקשים:

1. יובל לפינר

2. שרית תמר

ע"י ב"כ עו"ד גיל רון ואח'

מרח' ויצמן 32, תל אביב

טל': 03-6967676, פקס: 03-6967673

- נ ג ד -

המשיבים:

1. בנק הפועלים בע"מ

2. בנק לאומי לישראל בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד יואב הירש ואח'

מרח' יגאל אלון 98, תל אביב

טל': 03-6078607, פקס: 03-6078666

ובעניין:

הפיקוח על הבנקים

ע"י פרקליטות מחוז מרכז - אזרחי

דרך מנחם בגין 154 תל אביב בית קרדן 6492107

טל': 073-3924700, פקס: 02-6468017

כתובת דוא"ל: mazkirut-merkaz-ezra@justice.gov.il

עמדה מטעם הפיקוח על הבנקים

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מתכבד הפיקוח על הבנקים (להלן: "המאסדר") ליתן עמדתו בנוגע לשאלות אשר הופנו אליו על ידי בית המשפט הנכבד במסגרת החלטתו מיום 18.10.2021.

א. רקע כללי

1. ענייננו בבקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית אשר הוגשה כנגד בנק הפועלים ובנק לאומי בנוגע לעמלה הנגבית בגין הפקדת שיקים דחויים המבוצעת באמצעות מכשיר אוטומטי לשירות עצמי.
2. לטענת המבקשים, המשיבים גובים עמלה ביתר שלא בהתאם לתעריפון המלא שבכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008 (להלן: "כללי העמלות") עבור הפקדת שיק דחוי באמצעות המכשיר לשירות עצמי.

בהתאם לכללי העמלות ניתן לגבות עמלה עבור הפקדת שיק דחוי על פי אחד משני תעריפים - האחד, הפקדה בדלפק והשני, הפקדה בשידור. התעריפון אינו מתייחס לאפשרות להפקיד שיק במכשיר לשירות עצמי. המשיבים חייבו לקוחות שהפקידו שיק דחוי באמצעות מכשיר לשירות עצמי בעמלה שחלה על הפקדה בדלפק (אשר המחיר שפרסמו המשיבים בגינה גבוה יותר מהמחיר שנקבע על ידם עבור הפקדה בשידור). לטענת המבקשים, מדובר בגביה ביתר שאינה כדין. הלקוח ביצע פעולה בשירות עצמי ועל כן, לכל היותר, המשיבים היו רשאים לחייבו בעמלה בגין הפקדת שיק דחוי בשידור.

3. לטענת המשיבים, העמלה נגבתה כדין. לטענתם, הם היו רשאים לתמחר פעולה זו כרצונם, בכפוף לדין, ועל כן רשאים היו לגבות עמלה בדומה לעמלת פעולה בדלפק.

4. עוד ציינו המשיבים כי ביום 1 בנובמבר 2017 תוקנו כללי העמלות והוסף כלל 2(ג) הקובע כי "עמלה שרשאי תאגיד בנקאי לגבות בעד שירות הכלול התעריפון המלא, הניתן בערוץ ישיר, תהיה נמוכה מסכום או משיעור העמלה שהתאגיד הבנקאי קבע לאותו שירות הניתן באמצעות פקיד, למעט אם השירות באמצעות פקיד ניתן בלא עלות".

5. בכך למעשה תקופת הגבייה בענייננו חולקה לשתיים: **האחת**, בין שנת 2008 (מועד תחילת כללי העמלות) לבין נובמבר 2017, המועד בו תוקנו כללי העמלות, כמפורט לעיל. **והשנייה**, החל מנובמבר 2017 ועד היום.

6. ביום 18.10.2021 ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד אשר במסגרתה התבקש המאסדר, ליתן עמדתו ביחס לשאלה הבאה:

"**האם הבנק היה רשאי לגבות בגין הפקדת שיק דחוי במכשיר אוטומטי את העמלה שהוא גבה בפועל, המופיעה בתעריפון הבנק, וזאת בהתייחס לכל אחת משתי התקופות הרלוונטיות בנפרד: עד 1 בנובמבר 2017 ולאחר מכן.**"

ב. עמדת הפיקוח על הבנקים

7. בכל הנוגע לתקופה הראשונה (בין שנת 2008 ועד לשנת 2017), מבנה העמלה שנקבע בכללי העמלות מבחין בין מתן השירות ב"דלפק" ובין מתן השירות "בשידור". **לא קיימת בכללי העמלות התייחסות מפורשת לשירות של הפקדת שיק דחוי באמצעות מכשיר אוטומטי.**

8. המאסדר סבור, כי באשר לאפשרות של גביית עמלה בגין מתן השירות "בדלפק", **לא ניתן** לגבות עמלה עבור מתן השירות "בדלפק" כשהשירות ניתן בפועל באמצעות מכשיר אוטומטי.

להשוואה, מבקש המאסדר להפנות אל שירות "משיכת מטבע חוץ בחוץ לארץ", שם העמלה עצמה מבחינה בין "מכשיר אוטומטי" ובין "דלפק", ולכן ברור שמדובר בשני דברים שונים (ראו פסקה 8 בפרט 6 בתעריפון המלא שבתוספת הראשונה בכללי העמלות).

9. כמו כן, מבקש המאסדר לציין כי שינוי התעריפון על ידי בנק הפועלים נעשה **ללא אישור בנק ישראל** כנדרש בחוק. מדובר בפעולה אותה המאסדר רואה **בחומרה**. פעולה זו חותרת תחת תכליות כללי

העמלות כפי שעוגנו בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 ופוגעת ביכולת של הלקוחות לערוך השוואת מחירים בין הבנקים.

בהקשר זה מבקש המאסדר לציין כי טענת הבנק לפיה הודיעו על כך למאסדר, אשר לא התנגד, דינה דחייה. גם אם נשלחה הודעה, כנטען על ידי הבנק, והדבר טעון בירור, הרי מובן שלא ניתן להסתמך על שתיקתו כמתקנת את הפגם שנפל בעצם השינוי בתעריפון המלא שבוצע על ידי הבנק, בניגוד לחוק.

10. בכל הנוגע לאפשרות של גביית עמלה בגין מתן השירות "בשידור", סבור המאסדר כי בשונה מהאפשרות של מתן השירות בדלפק, נוסח כללי העמלות רחב דיו על מנת לאפשר פרשנות הכוללת את מתן השירות באמצעים טכנולוגיים שונים. על כן, מבחינת לשון הכללים, סבור המאסדר כי ניתן היה לגבות את התעריף של מתן השירות "בשידור" גם במקרה של שימוש במכשיר אוטומטי.

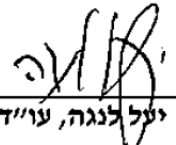
פרשנות זו תואמת את הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מספר 1.2500 הקובעת כללים מנחים לגיבוש הסדרים דיגיטליים. לפי הנחיה זו, יש לפרש דין מוקדם בשים לב להתפתחויות הטכנולוגיות. עם זאת, לאור ההתנגדות הנחרצת של המשיבים לפרשנות המפורטת לעיל, ייתכן כי גם אפשרות זו אינה מתאימה.

11. יצוין כי באשר לאפשרות של **גביית עמלת ערוץ ישיר** בגין מתן שירות של "הפקדת שיק", המאסדר סבור כי עמלה זו היא עמלה עבור הפקדת שיק לפירעון ולא עבור הפקדת שיק דחוי למשמרת.

12. בכל הנוגע לתקופה השנייה (החל מנובמבר 2017 ועד היום), כפי שפורט לעיל, לכללי העמלות התווסף כלל 2(ג) הקובע כי "עמלה שרשאי תאגיד בנקאי לגבות בעד שירות הכלול בתעריפון המלא, הניתן בערוץ ישיר, תהיה נמוכה מסכום או משיעור העמלה שהתאגיד הבנקאי קבע לאותו שירות הניתן באמצעות פקיד, למעט אם השירות באמצעות פקיד ניתן בלא עלות."

13. לאור הוראה זו, המאסדר סבור כי האבחנה שיצרו המשיבים בין מתן שירות הפקדת שיק דחוי בדלפק, בשידור או בערוצים ישירים (לרבות מכונה אוטומטית), תואמת את כלל 2(ג) האמור, וכי המשיבים רשאים היו לקבוע מחירים שונים בהקשר זה, ובלבד שהמחירים יפורסמו בתעריפון המלא ובנספח לו.

14. עוד מבקש המאסדר לציין כי בכל הנוגע להפקדת שיק דחוי באמצעות האפליקציה הבנקאית, קיימת **שאלה משפטית שטרם הוכרעה** בנוגע לתחולה של חוק סליקת שיקים, התשע"ו-2016 על הפקדת שיק דחוי למשמרת. על כן, למיטב ידיעת המאסדר, לא מדובר בשירות שניתן על ידי המערכת הבנקאית כרגע.

יעל זנגה, עו"ד
פרקליטות מחוז מרכז - אזרחי